

FIGURES D'ACTUALITAT

GUILLEM II

L'ex-kaiser ha tingut un moment de resplendent actualitat, la trista actualitat d'haver complert setanta anys.

El refugi de Doorn no serà pas, com Santa Elena, un lloc de pelegrinatge i veneració. A Doorn, Guillem II va anar-hi per camins molt diferents als que portaren Napoleó a Santa Elena. En fi: val més no seguir per aquest camí perquè no hi ha comparança possible entre els dos personatges. Equivocat o no, l'emperador dels francesos era un home tallat amb pedra de la millor pedra; l'altre és un gran comediant que, sense tornar-se vermell, admet que en el sermó que un pastor de Berlín ha fet a Doorn el compari amb Crist i Luter.

De Doorn, només en surt la preocupació que no es digui que el kaiser va abandonar el seu poble. La llegenda kaiseriana i ortodoxa vol que fos el poble el que va abandonar el seu emperador.

És millor que sigui així, la qual cosa vol dir que Alemanya és republicana. El recent cas Lambach, el nacionalista expulsat del partit perquè defensava que calia donar al grup un caient conservador sense parlar mai més de la qüestió dinàstica que ja no interessa la joventut, demostra que els monàrquics han perdut el plet. Si les eleccions no fossin una prova que els monàrquics són una minoria, aquests ja s'haurien imposat. I com a minoria no podran fer-ho, perquè els partits republicans estan armats.

TROTSKI

S'ha passat, es passa i es passarà potser la vida amenaçant sublevar-se o simplement rondinant. No se sotmet, però

es limita a protestar. Rondinava en temps de Lenin i aspirava al primer lloc, però ni mentre Lenin estava malalt, ni mort Lenin, ha pogut arribar-hi. Homes que semblen de menys gruix intel·lectual que ell, com un dia Zinoviev i ara Stalin, l'han dominat com han volgut.

Des del Turquestan — al fons del Turquestan! — on vivia exiliat i malaltís, ara és traslladat a Angora.

La gent que han seguit la història de la revolució russa, des del començament, senten una explicable feblesa per a l'home que sembla que va evitar l'anarquia, que va combatre contra els blancs del Nord i del Sud i que, essent comisari de l'Exèrcit i la Marina, va arribar a tenir el dret de donar el seu nom al comandament de cinc milions i mig d'homes.

La història li deurà fer justícia. Per ara és l'home que sempre perd. És possible que li manqui el caràcter que se li suposava abans, en aquells temps que passava revista a milers d'homes, a cavall, davant el fons magnífic de la plaça Roja.

AMAN ULLAH

Rei abans d'ahir, ex-rei ahir, i avui aspirant a rei o potser rei. Però, amb qui compta? Per ara compta amb els diners de la seva mare que han de servir, o ja han servit, per comprar canons i metralladores. Sembla que compta amb Rússia i des de Rússia ja se'n comunica que Aman Ullah torna ésser rei de l'Afganistan, encara que no domini la capital.

Però, compta amb Anglaterra Aman Ullah? Fins ara, pel que es diu, sembla que no solament no hi compta, sinó que s'ha deixat temptar per la idea d'afavorir un moviment anti-anglès i obrir el camí de la Índia a altres influències rivals. Li hauria convingut conèixer el vell adagi castellà que diu: «Con todo el mundo en guerra, y en paz con Inglaterra». Representa la lliçó d'una llarga experiència que la gent nova hauria d'aprofitar, o almenys, meditar.

Si Aman Ullah arriba altre cop a Cabul, probablement es preocuparà més d'ell que de la Índia anglesa. Si no és

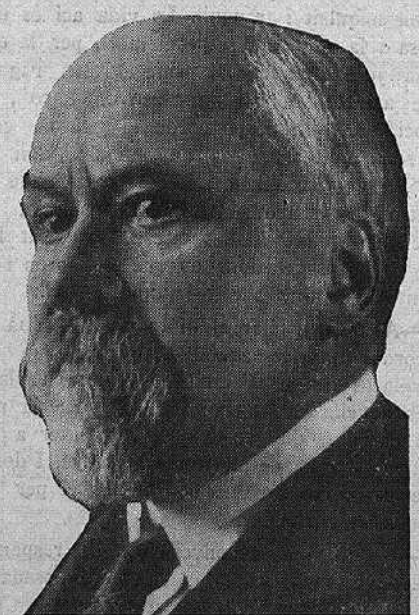
així, li pot sortir un altre Sakao, i Anglaterra en farà un rei sense mirar-li els documents ni l'arbre genealògic.

POINCARÉ

Els diaris es veuen sovint obligats a concedir al cap del Govern francès el primer lloc en l'actualitat política. Ben poques vegades l'actualitat i la importància del fet van lligades com ara. Malgrat els seus 68 anys, Poincaré ha parlat durant tres dies davant la Cambra. Ha dit tot el que podia esperar-se d'un vell francès que ha viscut sota la influència de dues guerres entre França i l'Alemanya. És evident que una influència de tanta magnitud trágica ha de fer-se sentir en discutir-se la qüestió d'Alsàcia.

Poincaré és un lorenès de París, i per això pot parlar com la majoria dels francesos. I parla de bona fe: no en tenim cap dubte. De bona fe enumera tot el que França ha fet durant deu anys a favor d'Alsàcia, la gran quantitat de millores materials concedides a la regió reconquistada.

Si a Alsàcia hi ha un cas de voluntat, Poincaré i els altres no el veuen. Artificial o veritable, cada moviment que es produeix a Alsàcia semblarà als francesos una faccècia dels agents alemanys.

Hi ha, però, en el discurs de Poincaré un amor real a Alsàcia, a una Alsàcia sense desalsacionitzar, en lloc trobaren una amenaça ni una reticència tenebrosa.

Potser la guerra és encara massa prop perquè pugui parlar-se serenament d'aquest cas entre francesos.

Film d'avui

El cas del Sr. Voldemaras

El célebre ministre de Lituània, Sr. Voldemaras està passant una mala estona. Els seus discursos de Ginebra li havien donat una fama d'home tossut i enèrgic, disposat a plantar cara a tothom per a sostenir en nom del patriotisme lituà el seu poder personal. Tenia marejats a tots els representants d'Europa amb les incoherències de la seva política internacional, que tan aviat l'acostava a la Societat de les Nacions amb tendreses exagerades, com l'allunyava amb queixes i protestes per no haver rebut els tractaments de consideració als quals creia tenir dret. Tothom estava segur que disposava a Lituània, si no de la unanimitat del país, almenys de tota la força de l'exèrcit que li permetia sovint tenir enfront de Polònia un llenguatge desafador. I de prompte, les agències lliencen una notícia inesperada. El coronel Plechiavizius s'ha aixecat contra el govern de Voldemaras, i resulta que el President Smetana, fins avui perdut en la grisor d'un poder intervingut, és l'home que compta positivament amb les simpaties de l'exèrcit.

Segons les informacions del *Morning Post* i del *Daily Mail*, fins ara sembla que Voldemaras fa el cor fort i es manté segur en el seu lloc; però no s'ha atrevit a prendre mesures extremes contra Plechiavizius, principalment perquè l'estat de les seves relacions personals amb Smetana, fortament ajudat pel partit democràtic, no li permet la llibertat de moviment que havia tingut fins ara.

L'efervescència a Kowno sembla que és molt forta. Voldemaras es refia de les forces irregulars, els «llops d'acer», com s'anomenen, que té organitzades per a la defensa de la seva situació personal, però li valdria més tenir l'ajut de les organitzacions regulars.

A Europa en general es veuria amb gust la caiguda de Voldemaras, que si s'ha fet alguns cops interessant pel to pintoresc de la seva política, no ha tingut la sort de captar-se simpaties perquè les vel·leïtats del seu temperament han donat motiu a fortes alarmes. I tothom suposa, amb raó o sense, que una nova situació política a Lituània esdevindria les boires que per aquell cantó amenacen la tranquil·litat dels pobles.

De totes maneres, Voldemaras pot estar ben satisfet. La confusió política d'un Estat en formació li va permetre passar d'una vida atzarosa, plena d'insegurs, al primer lloc d'un govern que ni ell mateix havia somiat. A Ginebra ha fruit de moments de veritable popularitat, que un altre temperament més refinat no hauria pogut suportar, però que ell s'ha pres de bona fe com un tribut de celebritat merescuda. I encara és possible que, si deixa el govern de Lituània, trobi en els ambients de les reunions internacionals velles amistats que l'ajudin amb gust a recordar el bell somni de la passada grandesa.

Germans enemics

A tot el Madrid literari — un món més reduït encara que el *todo Madrid de las cuatro calles* — ha produït gran rebombori la situació creada, amb motiu de l'estrena de *Tigre Juan* (adaptació de la novel·la de Pérez de Ayala, feta per Julio de Hoyos) per Morano a Fuencarral, entre l'Enric de Mesa, crític de teatres a *El Imparcial*, i Ramón Pérez de Ayala.

Eren aquests, a la par, un exemple de bona, ferma, fidelíssima amistat literària. *Carne y uña*, com se sol dir.

En Mesa retregué l'endemà de l'estrena, amb intenció no gens amical, val a dir-ho, uns judicis d'En Pérez de Ayala, del tot hostils a En Morano.

Es produí, si no — encara no — la ruptura d'hostilitats, almenys, aquella situació pre-bèlica que s'anomena diplomàticament, i al amorosivament també, ruptura de relacions, amb el consegüent escàndol aparent i secreta fruïció de les amistats hipòcrites.

Es curiós recordar, en aquesta avinentesa que, com sempre passa, hi havia antecedents.

Un com a exemple: En ocasió d'haver estat derrotat l'Ayala a l'Acadèmia per l'Amezúa, molts admiradors i devots de l'autor de *Belarmino i Apolonio* volgueren fer-li avinent en un missatge la sinceritat i l'entusiasme de llur admiració. Acudiren a En Mesa, que s'hi negà allegant que ell sols signaria un document en què els literats de debò es comprometessin a no entrar mai a l'Acadèmia. Això féu desistir del seu propòsit als iniciadors de l'homenatge.

A l'endemà, l'Ayala, trobant com de consuetud al seu amic Enric de Mesa, li digué:

—Ja m'han dit la teva actitud. La trobo molt bonica. Però penso que hauries hagut d'adoptar-la quan et proposessin a tu per l'Acadèmia; no quan proposen a un amic.

Un altre exemple: L'estrena de *Los frascados* de Lenormand (traducció de Montaner) a Fontalba, donà avinentesa a l'Ayala a explicar a la tertúlia — i a requeriments d'En Mesa i altres — la seva opinió respecte a l'obra. L'endemà de l'estrena la crítica d'En Mesa era una hàbil reproducció dels judicis — originals i anteriors — de l'Ayala.

En definitiva: eren massa amics.

Qüestió personal

Si agafeu *La Veu de Catalunya*, dia per altre hi trobareu un solt titulat: *Aquell escalonet*, o bé: *Un escalonet que cal suprimir*. El redactor que l'escriu es queixa que a la Plaça de la Universitat, prop de l'entrada de l'estació del Metro, hi ha un esglaonet d'un parell de centímetres solament, que ha ocasionat, segons diu, quissap-les caigudes i els esglais. De vegades l'anònim redactor cultiva la nota patètica i descriu l'escena deplorable d'una dona tota carregada de farcells, que es clava de nassos, o bé d'un infant que cau i arrenca a plorar. Dia sí, dia no, surt *La Veu* queixant-se que no s'ha suprimit encara el famós «escalonet».

S'han fet investigacions per esbrinar quin redactor és el que pateix aquesta escalonofòbia. De primer ningú no en sabia treure l'entrellat. Finalment un amic ens ha tret de dubtes.

—Sí, home. No en conec d'altre. Ja hi he vist dos dies seguits En Duran i Torrajada de quatre grapes.

Un cas de ràbia?

Al cafè de la Rambla vàrem veure no fa gaires dies un escultor que treia foc pels queixals perquè ningú no li comprava escultures ni trobava una ànima generosa que li deixés cent duros... Per acabar-ho d'arranjar, la fatalitat volgué que l'endemà un gos el mossegues a la cama en sortint de casa.

Un amic nostre va recomanar-li que es fes visitar per un metge.

—Si et tornessis rabios!... imagina't! Es a dir —afegí— d'aquí tres dies ja sabràs a què aténir-te...

L'escultor, però, es negà resoltament a fer-se mirar per cap metge ni a deixar-se injectar cap sèrum.

Ahí l'amic visità el temible escultor i el trobà atrafegat copiant adreces.

—Què fas? —va preguntar-li.

—Res —contestà furios—. M'apunto els noms de la gent que penso mossegar demà!

Per eliminatòries...

Un sastre barceloní molt ficat a les penyes literàries va demanar a un periodista amic nostre que volgués redactar-li un anunci que cridés l'atenció...

—Compreneu? —li deia— vull quelcom que surti de la vulgaritat per posar a la vitrina de casa...

Al cap d'uns instants de meditar, el reporter agafà l'estilogràfica i, tot escrivint quatre ratlles en una quartilla, digué: «Ja està!»

L'anunci deia així:

- «Hi ha tres classes d'imbecils:
1. Els imbecils.
2. Els formidables imbecils.
3. Tots els que no es vesteixen en aquesta sastreria».

Sembla que el sastre no gosà a acceptar el cartell...

Cal trobar el desllorigador

Es tractava de repartir-se la feina d'anar a trobar els nostres rics per tal de demanar-los llur contribució com a primeres quotes en la llista d'un homenatge que es prepara. S'anaven cantant els noms. —Aquest ja el veuré jo —feia un—. Aquest, aneu-lo a veure vós, que hi teniu bo —hom deia a un altre—. Aquest se l'ha d'anar a veure en comissió.

Es va donar el nom d'un escriptor que, encara que escriptor, té diners.

—Aneu-hi, vós, Estelrich —féu un dels circumstants.

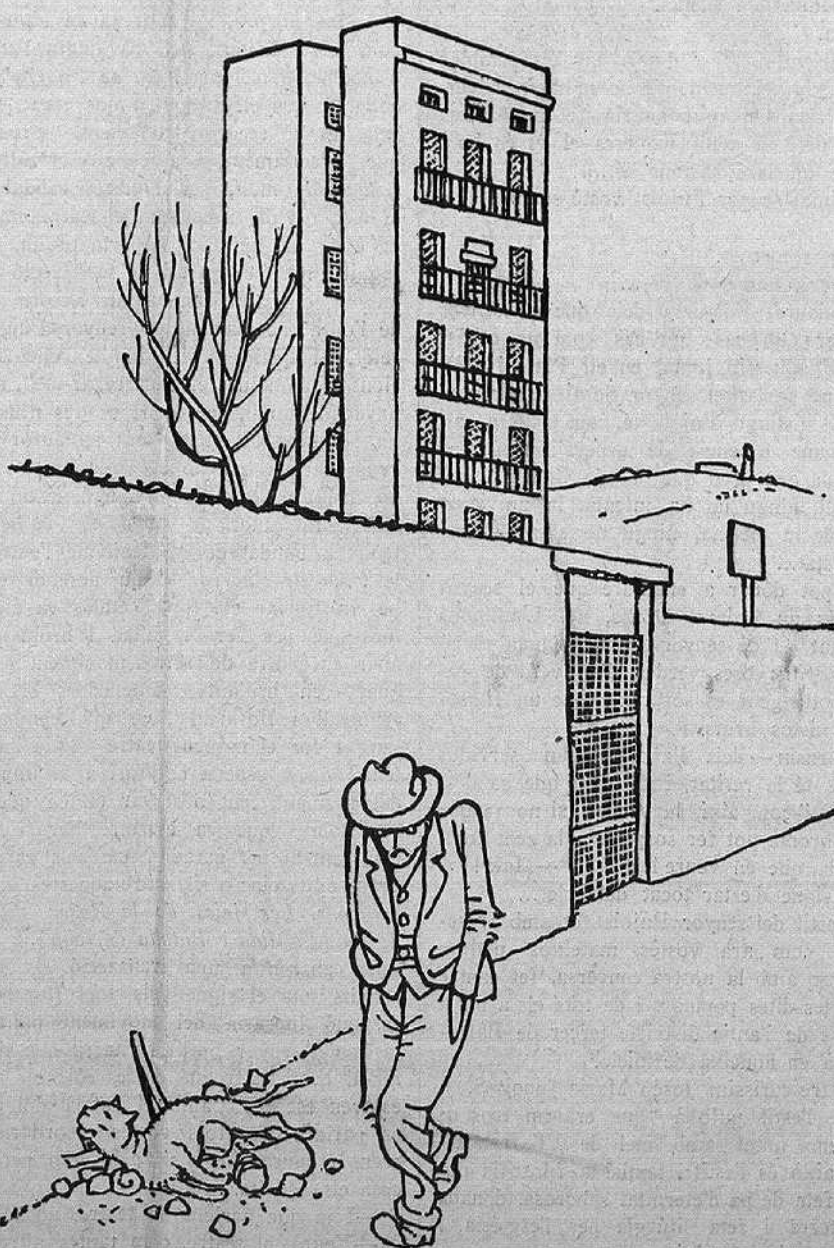
—I cal! No em donaria ni cinc. No veieu que vaig rebutjar-li una obra?

—Home —li fou replicat—, doncs així prometeu-li que l'hi editareu; us donarà els diners que li demaneu, i després tal dia farà un any.

Consti que l'Estelrich no s'hi va avenir.

Família exemplar

A remarcar el cas de la família Fabra. El pare, Pompeu, Campió de la Filologia catalana. La filla, Carola Fabra, Campiona de Catalunya de Tennis. Homenatge al pare i homenatge a la filla. No se'n pot pas dir que sigui una família que no sigui útil al seu país. Que el cas serveixi d'exemple.

UNA VIDA ESGUERRADA

—Ni m'ha tocat la rifa, ni som campions. Veuré si entro a la redacció d'*El Matí*.

Un èxit oratori

Sessió solemne o l'Acadèmia Espanyola. Recepció d'un acadèmic regional. Posen-hi el Sr. Azkue, si els sembla. Figures rígides, etiquetades, com mercaderies, serioses. Lectura del *recipiendario*. Llarga, curosa, premiosa lectura. Fa tan poc temps que els senyors acadèmics han acabat de dinar i és tan llarga, curosa, premiosa la lectura...

Ara l'un, ara l'altre, els senyors acadèmics, rendint-se a la feixugor de llur destí, van calent, en actituds diverses. Ara l'un, ara l'altre, tots van acotant el cap, ulls clucs, damunt la blanca pitrera.

Resten amatents, entre tres o quatre, dos acadèmics joves —joves a l'Acadèmia, està clar!— que són germans. Es miren l'un a l'altre cridant-se mútuament l'atenció i com cercant ajut en aquella desolació. A cada nou acadèmic que cau vençut en la llista, un dels acadèmics encara jove toca amb el colze a l'altre. Estan astorats, tement el desenllaç de la seva espantosa solitud.

I la lectura segueix, lenta, llarga, inacabable...

Un cop de colze... El darrer heroi ha sucumbit. Entorn del dos acadèmics desperts tots els altres dormen definitivament.

I aleshores, mentre els dos germans es miren d'una fàisó entre divertida i astorada, la veu monòtona del *recipiendario*, seguint la lectura, pregunta:

—¿Para qué hemos venido aquí?

La resposta espontània no acaba de brolar dels llavis dels dos germans acadèmics, ofegada per la rialla.

Diàlegs entre federals

—Home, em sembla mentida que vós, federal de tota la vida, no hàgiu donat res a la subscripció de *La Nau*.

—Es que jo sóc de Reus.

—Què vol dir això?

—Sí, home; En Rovira i Virgili és de Tarragona.

Homenatge a la dona

Aquests concursos anuals de bellesa femenina de Galveston que fins ara no havien tingut gran ressonància entre nosaltres, han acabat per commoure d'una manera considerable la gent de les nostres latituds.

L'elecció de Miss Espanya durant aquestes darreres setmanes ha fet omplir columnes i columnes dels periòdics i ha guanyat l'atenció d'un públic nombrosíssim.

Realment el tema és senzill i captivador. Posats a enlitar la dona en totes les seves manifestacions, no hi ha gaires homes que es quedin curts. Des del «conquistador» de barri fins al periodista carrinçol, tothom creu tenir idees noves sobre aquest particular.

La dona és una font inexaurible d'inspiració. Mentre els uns canten les virtuts de la seva ànima, els altres parlen de les línies del seu cos. Mentre hi ha qui s'accontenta amb les gràcies exteriors i més o menys plàstiques de la dona, d'altres cerquen gràcies reconduïdes i secretes.

Tot és qüestió de temperament.

Hi ha qui diu que la dona és una deessa, d'altres l'àngel de la llar, d'altres una distracció, d'altres una passió. Pel feminisme científic la dona és un problema. El senyor Valenti i Camp, no fa pas molt temps, quan encara portava aquella venerable barba de caputxi, va donar a l'Ateneu Barcelonès una sèrie de dotze conferències estudiant el problema de la dona sota tots els aspectes.

Ara les coses no han pres un aire tan greu ni tan austere i s'ha pensat més en la plàstica. No obstant, la imaginació d'alguns comentaristes del primer premi de bellesa espanyola els ha portat a parlar d'aquests dies de Santa Teresa de Jesús, d'Agustina d'Aragó i de la Venus de Milo.

Després de tot això hauríem d'arribar a la conclusió que la sort de la dona en el nostre país és envejable. Ja fóra així segurament si amb els entusiastes absoluts no convisquessin cert nombre de mascles incorregibles, constants adoradors de les dones dels altres i flagell de les pròpies.

Excessos periodístics

Amb l'entusiasme homenatjador d'aquests dies als periodistes se'ls ha escapat algunes «gaffes».

El senyor Pol de *La Veu*, feminista pel costat de la cuina, l'altre dia afirmava, tot equivocant-se, que la senyoreta que havia anat al concurs de bellesa de Madrid per a representar Catalunya era la reina de les modistes.

Una altra «gaffe» és la de l'escriptor Lluís de Tapia, en uns versos dedicats a València, terra de Pepeta Samper, o sigui Miss Espanya, que acabaven així:

Viva el pueblo de las flores
y el Blasco de las novelas,
y el Tribunal de las aguas
y el «Chic de las Barraquetas».

Excel·lents versos, si no fos que el Xic de les Barraquetes, l'heroi de Sarrià, no era de València, sinó de Martorell.

Dues persones distintes i un sol ex-rei poderós

Retailen de *La Vanguardia* el següent «exclusiu» de la seva interessant secció d'informació estrangera:

«Roma, 31.— Por cable. — El ex rey de Portugal y su augusta persona llegaron ayer de incógnito, habiendo salido esta mañana para Nápoles, después de visitar a la duquesa de Aosta. — Stefani.»

Conversa amb el Sr. Francesc Pujols

filosof i, per ara, veí de Martorell

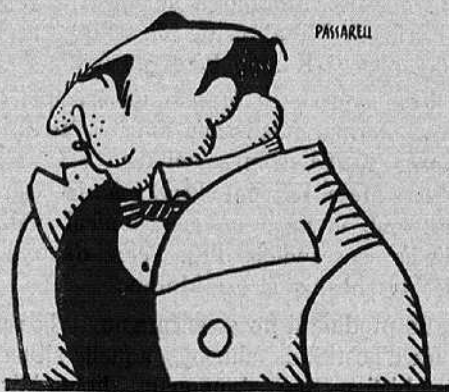
Un tren ràpid ens porta al veí poble. A l'estació ens espera el distingit amic, senyor Pujols.

—Caram, caram, vostès, per ací...! Ja em dispensaran que els hagi vingut a rebre sense tenir ben fet el nus de la corbata... Les preses, saben? Ja se'n faran càrrec! Vaja, vaja... Doncs, què els porta per ací...? Volen «fer el vermut»? Ací mateix; al bar de l'estació... Els sembla bé...?

En Josep Maria Planas i jo som, mal ens està el dir-ho, fervents admiradors del nostre car i distingit senyor Pujols. La rebuda del notable autor del *Concepte general de la Ciència catalana* ens commou, verament.

—Venim a fer-li una intervintu...

—Caram... Això sí que és gros! Aquesta sí que no me l'esperava pas! Caram! Em sorprenen! Caram! Quines bromes tenen!

Francesc Pujols

Permetin-me, veig ací al *lavabo* un mirall. m'arreglaré el nus de la corbata! Cal cuidar aquestes coses...

Una conversa periodística amb el senyor Pujols es pot començar, però no es pot acabar, perquè el senyor Pujols, com diria ell mateix, no s'acaba mai. Un home que és, tot en una peça i en una sola cèdula personal, filòsof, poeta, rendista, crític —de teatre, de llibres i d'art—, humorista, propietari, autor dramàtic, advocat, historiador, periodista i actualment porta part del pes de la política local de Martorell, sembla un home del Renaixement. Del Renaixement? Dispensin, tireu una mica més avall; arribem-nos fins a Roma i Grècia, passant per Palestina —talment com en un itinerari estiuenc del senyor Cambó.

Roma ha donat al senyor Pujols la veritat eterna del Dret; Palestina, la veritat eterna de la Bíblia, però no la veritat religiosa, sinó la veritat literària.

—Començo per agrair profundament la visita. Aquí em tenen «lluny de la ciutat», com creuen tots els que no es fixen que avui hi ha trens, automòbils, taxis, telèfons i radio-telefonía, que permet oír el Liceu sense moure's del costat de l'estufa de casa. Encara que la meua casa sigui, com veuran de seguida, modesta, m'estimo més una casa a quatre vents, voltada d'arbres, que un pis o piset, a Barcelona, encaixonat entre altres pisos, com una avantcambra del nixol que ens espera després de morts. Ja he tingut el gust de saber que tothom m'ha criticat la idea d'anar a viure a fora, i jo, que tinc tantes previsions de poeta, entre altres coses, li dic, des d'ara, d'una manera categòrica, que d'ací vint anys, tots els senyors fills dels que em critiquen, hi viuran. Ultra això, la vida del camp, o més ben dit, de poble, es presta molt més al treball que jo faig, que com tothom sap és de meditació i silenci.

—Vaja.

—Podriem anar a dinar, no els sembla?

Tinc un viu sentiment que no m'hagin advertit amb temps, perquè hauria fet matar una llebre... però de totes maneres el vi és bo i crec que quedaré bastant bé...

—Estimat senyor Pujols, vostè sempre queda bé...

—Moltes mercès.

—De res, home, de res...

El malaurat Folguera deia que el senyor Pujols era un cas; un cas com un cabàs; com si s'haguessin juntat en ell Plató i Diògenes fent parlar el senyor Serafi Pitarrà en prosa. El distingit Pujols té, com tothom sap, una enorme potència de generalitzacions i ens sembla que creu que des de Ramon Llull fins a ell, ningú no ha intentat la universalització de la ciència, ningú no s'ha apropiat a la veritat...

Això pot donar a entendre que el senyor Pujols és un pedant. Doncs, no. L'antipoda del pedant és el senyor Pujols. Quan escriu a *Poplit* coses verdes, d'un verd de pagès, la molta gent es sorprenia que un filòsof escrivi xistosos bruts.

—Dispensin —deia llavors—, un servidor de vostès té la veritat, i un home que ha descobert, així com així, la veritat, si no fa una mica de broma pot fer sospitar a la gent entementada que en veure'l dirà: «Maloi!» i farà el signe d'estar tocat del bolet...

Tot l'estil del senyor Pujols fet amb frases corrents, com ara vostès mateixos podran comprovar amb la nostra conversa, fet també de totes les dites populars i de tots els a parts dels veïns de l'antic districte tercer de Barcelona, està en aqueixa definició.

El nostre caríssim Josep Maria Junoy S. J. digué de l'estil pujolià «que era un tros de pa moreno untat amb mel de Vilafraça». Exacte, això és l'estil i també la filosofia pujoliana, feta de pa d'eternitat saborosa, donada per la terra i feta lligar per l'església, i de mel que és la gràcia...

Arribem a la Torre de les Hores, propietat del senyor Pujols. Obriem la porta i ens trobem davant d'una caseta voltada d'un jardinet trist i ploraner. El noi Faust, fill del nostre amic, hi és. S'ha fet gran. Es ros i prim i

s'assembla el seu pare quan aquest es va deixar retratar pel pintor Ricard Canals. Després de saludar el fill parlem de la tasca que prepara.

Tinc molts llibres inèdits, uns completament acabats, d'altres que estan a punt d'acabar i d'altres que esperen la darrera correcció. Treballo també en altres obres que tinc *in mente*, algunes de les quals ja fa anys que les hi porto, perquè no són sempre les primeres concebudes les que realitzo. Aquesta acumulació de material inèdit es deu, principalment a les dificultats econòmiques que representa en el nostre país la publicació, perquè jo, per la meua part, li diré que venc tan poc, que puc dir que em queden íntegres les edicions del que publico, perquè ningú no ho llegeix ni la premsa se n'ocupa, i si se n'ocupa és per parlar-ne amb un menyspreu olímpic, i jo, per solucionar aquest conflicte econòmic que em fa pagar tan cars els meus propis treballs, perquè com més treballo, o més ben dit, com més publico, més diners em costa, he decidit comprar-me una premsa i tipus de lletres i fer-me jo mateix d'impressor, i també faig aprendre al meu fill Faust l'art d'imprimir, a part dels seus estudis particulars i les seves lliçons de piano, en la magnífica i ben assortida impremta d'ací Martorell, que és del meu estimat amic Bonell, un dels homes més intel·ligents que jo he conegut.

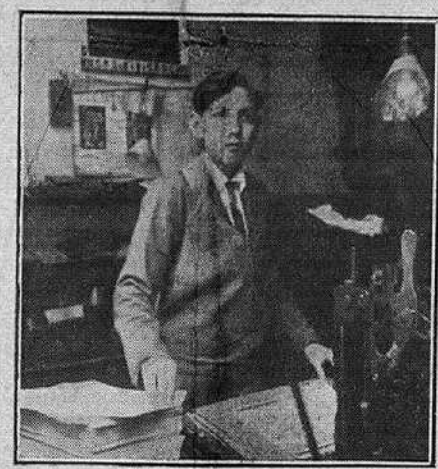
Anem a taula. Presentacions breus i cordials:

—La meua senyora, la meua mare... els senyors Tal i Tal...

Ja ben entaulats —podem assegurar que el dinar ha estat esplèndid i el vinet magnífic, tal com ens ho havia fet saber el nostre amic en arribar a l'estació—, hem insistit sobre la poca venda dels seus llibres:

—Tan poc ven?

—Molt poc... Figuri's que del meu avantdarrer llibre, la *Història de l'hegemonia catalana en la política espanyola*, publicada a casa d'un altre editor excel·lent, el senyor Tobella, que en féu una bella edició en dos volums, al preu de set pessetes i mitja cada un, només se n'han venut dos cents exemplars, i això és molt de doldre, perquè fa l'efecte que el nostre poble no té amor als estudis històrics, cosa aquesta que és molt important, com vostè sap, i jo sóc un home molt sincer, i per tant l'autoritizo a comunicar tot això, i és més, pot comptar que el meu estimat amic, el senyor Puig i Ferrer, amb el qual m'uneix una amistat molt antiga perquè va començar

El fill del senyor Pujols fent de minervista.

el dia de l'estrena del seu admirable drama *La dama alegre*, i d'això ja fa alguns anys, com vostè mateix sap, ha tingut l'amabilitat d'encomanar-me una *Vida de Pitarrà* per a la col·lecció que ell dirigeix i que crec que es titula, si no recordo malament, «Proa», obra que, precisament, ara esteu escrivint, entrement-m'hi molt, per l'interès cabdal que té la vida del dit fundador del teatre català, que va ésser un lluitador importantíssim, com de seguit tindrà el gust i la satisfacció de provar-li, com així mateix als lectors possibles de l'obra encomanada pel senyor Puig i Ferrer, el qual em féu tan excel·lents condicions econòmiques en encarregar-me'l, que vaig haver de dir-li, perquè no es fes il·lusió, que un servidor de vostès era un autor que no venia gaire i que no el volia enganyar, com no m'agrada enganyar a ningú, i no obstant, el celebrat autor de *La dama enamorada* va tenir la bondat de mantenir-me l'encàrrec de la *Vida de Pitarrà*, del qual descobrí que si bé va fundar el teatre català, va ésser només que per fer la guiza i brometa i per anar en contra del seriós moviment pariral del qual eren brillants mantenedors els senyors Almirall i Bojarull i els qui combateren a sang i foc el naixent teatre català per mantenir aquest esperit contrari a la importància del moment, fent observar també que de les cent obres que va escriure Serafi Pitarrà, comptant-hi les gataades, tan sols varen tenir grans èxits cinc o sis, entre aquestes, *Les eures del mas*, *Les joies de la Roser*, *El ferrer de tall*, *La vida i Batalla de veïnes*, i tan sols quan anaren a una transacció els elements reunits sota el signe dels Jocs florals, manifestació literària del moviment pariral i la tasca del senyor Serafi Pitarrà que deixà de fer-hi broma i tregué de les edicions allò que estaven escrites «amb el català del que ara es parla», com tots vostès recordaran si hi eren, o hauran llegit si no hi eren, per la qual cosa els felicito...

—I ja que parlem de teatre, no fa res?

—Veurà, el teatre, com tantes altres coses, m'ha inquietat en diferents estats de la meua vida i puc assegurar-li que en tinc dues o tres d'inèdites i perfectament acabades, a part de *Medeia*, editada, com tantes altres obres, pel meu compte particular, però resulta que

L'APERITIU

Les evocacions d'un barret fort.— En el nostre bar ha passat un «chapeau melon» untat de totes les llums imaginables. Probablement de manufactura anglesa passat per «chez Sools».

L'important del barret, a més a més del barret, és l'home que el duu. En aquest cas es tracta d'un personatge que fa vint anys va emigrar del primer «team» del Passeig de Gràcia. — Fa vint anys que el Passeig de Gràcia era més representatiu que ara.

Avui dia, aquest personatge del barret fort té una cara rígida de color vermell. Sembla fet d'un cartó intel·ligent. El nas i la barba d'aquest senyor arriben a una tan íntima confidència, que la boca i el bigoti gairebé no tenen espai i s'allargassen envaint les regions del maxil·lar, fins a les orelles.

Fa vint anys aquest senyor es passejava tot el dia estirat dintre un cotxet de joguina i un cavall diabòlic que no es cansava de produir bromera; tenia a més a més un gos amb els morros premats artificialment, imposició de la moda de l'època.

Aquest senyor ens ha fet pensar en el temps més dolc de la nostra vida, perquè les persones i les coses tenien una certa gràcia de somni que no tenen ara.

Les grans «vedettes» de tots els amors es feien arrossegar per dos cavalls i anaven solitàries en una carretella descoberta. Duïen un vestit blanc o un vestit rosa que les tapava del coll als talons, com la cabellera de la Dama d'Aragó. I com que el cavall no corrien gaire, els nostres ulls les podien veure, podien apreciar tots els detallets del rostre darrera d'un vel finíssim. A més a més acostumaven anar acompanyades d'un llebrer rus, silenciós com elles.

En aquell temps Raquel Meller va venir al món i en una barraca del Paral·lel cantava cançons bastant canals de gust tropical, vestida amb una camisa de color de safrà.

Epigrames americans.— És un llibre que m'acaba d'enviar Díez-Canedo. Un llibre breu que pot llegir-se en 11' 34". Hem demanat un ganivet de tallar fruita, i entre glop i glop hem anat desfent les arestes de paper.

Tallar un llibre així és com pelar una pera de Puigcerdà d'aquelles que no tenen cap punt mord.

Res més a propòsit per a un aperitiu silenciós que la companyia oceànica i ultramarina d'aquests epigrames de Díez-Canedo, tallats a estones amb una pompa plateada, de vegades perfectes i intel·ligents com una gota d'aigua.

Díez-Canedo ha estat fa pocs dies entre nosaltres; és el mateix de sempre; s'ha engraiat, però a la cara hi té aquell reflex d'un alacorat pàl·lid, com d'un home que acaba de fer un discurs.

Es, potser, dels escriptors del seu temps i de la seva talla i de la seva colla, el que ha sabut mantenir sempre a un mateix nivell la profunditat i la discreció.

no les represento, ni les puc donar a conèixer, perquè les empreses no me les volen, i encara que això ja és prou raó, també puc dir que jo, íntimament, tampoc estic segur del valor que puguin tenir, perquè agrada-me el teatre amb deliri, confesso que no hi trobo concepcions prou originals perquè em donin el plet de presentar-les sigui com sigui i costi el que costi, com he fet amb les edicions dels meus llibres, però el meu treball d'estudiar la humanitat se m'emporta totes aquestes energies, perquè per això sí que esteu disposat, equivocot o no, a lluitar fins a morir amb l'esperança de vèncer tots els que ara m'ataquen, em menyspreen o no tenen el gust d'escollir-me.

—Es a dir que de seguida que tingui la impremta tornarà a publicar aquella col·lecció de llibrets que anunciava a la coberta del darrer del llibret dedicat al senyor Gaudí?

—Sí, senyor...

Acabem de dinar. Hem pres cafè, copa i cigar i sortim a passejar per la carretera camí del Pont del Diable. Fa un vent que esvera i que talla com la conversa del senyor Pujols.

—Com vostè pot observar, Martorell és un poble exquisit i tranquil. La vida ací és deliciosa i la gent em respecta molt, per la qual cosa jo els estic certament agraït. Figuri's que ací tothom em diu «senyor Paco», excepció feta del caporal de la guàrdia civil, persona molt simpàtica, que em diu «don Paco», i del venerable senyor rector, que em tracta de «senyor Pujols», i vostè ha vist que en poques paraules queda demostrat l'estat de bones relacions en què esteu amb l'element diguem-ne oficial i popular...

—Abans, en citar el llibre *Gaudí*, m'ha fet recordar que en aquell llibre vostè fa una afirmació que seria molt convenient d'aclarir, i és aquella en la qual, en parlar de la religió catòlica, diu vostè que va néixer a Palestina i que ha de morir a Catalunya. I doncs, que seria tan amable de dir-nos el per què d'aquesta afirmació?

—No tinc cap inconvenient, i li respondré que aquesta explicació ja la tinc exposada en el meu llibre de *Concepte general de la Ciència catalana*, demostrant de manera clara i rodona que Catalunya ha estat l'únic país del món, la qual cosa ja pot afirmar-la amb lletres grosses perquè ningú no l'hi pot desmentir, que ha sabut plantar cara al poble d'Israel, que com vostè sap és el poble que ha dominat, i domina el món civilitzat en la qüestió religiosa, a base, com tothom sap també, de conquerir el pensament dels homes sense fonaments científics, cosa que és l'ideal del nostre Ramon Llull, continuat per la tra-

El cartell de Wiener i Doucet.— Wiener i Doucet són dos concertistes que amb dos pianos de cua fan una jazz. Les teclès de l'un escarneixen les del altre, es barallen, riuen, ploren, gemeguen i arriben a una tendresa infinita o una bogeria integral, amb aquests grans aparells de geometria funerària que són els pianos, sense necessitat de claksons, encenedors automàtics, xeringues d'injeccions, boles de billar i altres instruments supletoris que usen les orquestres negres.

Aquests senyors només usen música de Gershwin, de Heywood, de Youmans i d'altres nous famosos entre els aficionats al disc de gramola, que és una de les aficions més delicades entre els professionals de la mandra intel·ligent, com, per exemple, l'admirat poeta i amic Alexandre Piana.

Wiener i Doucet porten, a més a més del seu art, un cartell per a les necessitats comercials pintat per Paul Collin.

Aquest cartell val tant com la gràcia dels dos músics, és un cartell vestit de fer, perquè només admet el blanc i el negre. Les cues dels pianos semblen uns grans fetges fets de carbó mineral, a través del negre es veuen unes ombres grises i blanques, una mena d'ectoplasmes que surten del cor des-espèrat de les teclès.

Un cartell així en una paret barcelonina canvia per un moment l'aire, sembla que a les dents se us enganxi un estrip de boira confitada, i que els automòbils multipliquin per deu la natural olor de la gasolina.

Bagaria.— Ha fet una passada ràpida pel Bar, després ha sopat a la Barceloneta, i ha sortit a les taules del teatre Espanyol i ha saludat el públic. Després el sentim escoltant un tango amb molt poca fe. Bagaria duu una d'aquelles americanes que abans en dèiem «uniforme de redactor d'El Sol». Americanes negres amb un fisonet de seda i l'americana d'En Bagaria és un anacronisme, la seva actualitat la podíem precisar exactament entre el mes d'octubre i el mes de desembre de 1917.

A més a més, Bagaria no duu armilla, però duu elàstics i una corbata negra del temps dels «Quatre gats».

Bagaria no fa discursos, però aquella tonalitat trencada de la seva pell arriba a una concentració alarmant.

Sembla una gran bota que acaba el vi i embotella les mares del vi.

Sanguinària.— Entre el gris de la conversa i el soroll del fum es veu una dona sentada en un tamboret del bar. És una persona nova, encara no ha iniciat cap somriure per ningú.

Va vestida de color de pèsol tendre, i duu sabates de pell de serp.

Ha demanat un martini sec i s'entreté a fer una mica de sang a la punta de la palla que xucla amb el vermell del llavi.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

dició filosòfica catalana fins al també nostre senyor Balmes, que diu—la tradició—que la verdadera religió és la que està fonamentada en la ciència, i és per això que un dia o altre Catalunya, continuant la seva tradició, té d'arribar a realitzar l'ideal lliure que matarà la religió del poble jueu que és la que avui encara dura, encara que ja va per terra fins al punt que podem dir que si la religió catalana que la té de matar, no s'espavila i va de pressa, potser ja la trobarà morta i enterada...

Camí de l'estació, el senyor Pujols ens ha fet entrar a una taverneta, a mitja llum, on uns pàgodes juguen a cartes, i un vellet lleix *La Vanguardia*. El senyor Pujols diu:

—Li agrairé molt que faci el favor de comunicar a tots els meus amics a qui he convidat més d'una vegada, que facin el favor de dir-los que tindrà molt de gust de rebre'ls a rassa, que és la de vostès, per allò que vostès desitgin, però en aquest país, a més a més de convidar, fa l'efecte que els has d'arrossegar, perquè tinc fetes invitacions als meus amics Srs. Hurtado, Borralleras, de Sagarra, Aguilar i no volen venir ni estirats amb corda, sentint-ho molt, perquè si vinguessin en dia d'òpera, ja podien estar tranquils que no se la perdrien, perquè els la faria sentir amb el meu aparell de ràdio, que també és de vostès, i amb el qual no tan sols es pot oír el Liceu, sinó París, Berlín i Roma, encara que no estigui amb molt bones relacions amb el Vaticà...

—Vaja, la darrera pregunta, senyor Pujols, perquè el tren està a punt d'arrencar...

—Digui, digui...

—Què és el que actualment li fa més impressió dels nous valors a Catalunya?

—Miri, el que em fa més impressió li diré que, com sempre, des que sento aquesta mena d'impressions, és la poesia lírica i la pintura, i ara darrerament l'escultura, que ací a la nostra terra produeix aquest esclat inextinguible de genis que van naixent cada dia sense estroncàr la font...

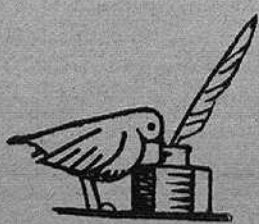
El tren arrenca.

—Passi-ho bé, senyor Pujols.

—Passi-ho bé...

FRANCESC MADRID

Martorell, gener.

La Revolució Política d'Alemanya

Les conseqüències de la guerra han estat el plantejament de greus crisis, que no tenen parí en la història. Règims polítics que semblaven desafiar el temps, han tombat com castells de cartes; idees abstractes han obtingut concrecions polítiques, que tothom pronosticava utòpiques; conquestes liberals que es mostraven definitivament fixades, s'han allomat al pes de morts que es creien soterrats; particularismes judicials impropis de figurar en l'ordre general d'idees han devingut ideologies polítiques de gran envergadura.

Aquestes crisis estan principalment representades per la política d'Alemanya, Rússia, Anglaterra i Itàlia. Concretament, per avui, a tractar de la crisi d'Alemanya, a la qual, per la seva intensitat i radicalisme, es pot donar el nom de revolució. Revolució perquè la política actual d'Alemanya és, a l'interior i a l'exterior, absolutament oposada a la política rectora d'abans de la guerra; revolució perquè el canvi no radica en la tàctica, sinó en la ideologia.

El règim polític interior d'Alemanya d'abans de la guerra era tan consolidat, que es podia permetre el luxe d'expandir idees dissolventes, i contenir en el marc estatal països més o menys enemics de l'Imperi. Exteriorment, Alemanya era encara més forta. La cultura, l'organització en tots els estaments socials, i la potència guerrera tenien bocanades a mitja humanitat. La certesa de seguretat interna i la sensació justificada d'influència mundial originaren, potser, la idea que Alemanya havia d'ésser positivament el guiatge del món. I aquesta idea havia envaït amb tanta plenitud l'esperit dels alemanys, que, exaltant-se, s'imaginaven Europa com una tribu desorganitzada, anàrquica, que de necessitat reclamava un senyor capaç d'estructurar autoritàriament la dissoluta societat europea.

La victòria dels aliats esfumà la ideologia germànica. Si, per atzar, romania algun alemany que no s'adonés del dalibàix, la bena li caigué dels ulls en veure que el seu país era posat a l'encant, que l'Estat fallia, i que el territori era ocupat i controlat per estrangers. Però una derrota no és completa, sigui la que es vulgui la seva magnitud, si no afecta l'esperit. L'esperit germànic després de l'armistici romangué incòmode. El que s'ensorrava era la ideologia autoritària, però no l'esperit. Si bé la ideologia autoritària és una de les característiques racials germàniques, no és sola; una altra n'hi ha de més constant i pròpia que aquesta. Que Alemanya espiritualment no fou vençuda, ho prova el fet de la rapidesa amb què reaccionà. En aquell moment, d'haver existit un aparell per a midar la intensitat espiritual, segurament que en cap dels ex-belligerants, la graduació no hauria estat tan alta com fou en els tres o quatre anys següents de la post-guerra a Alemanya.

Activitat espiritual vol dir ésser. Ésser. Heus ací la qüestió transcendental d'Alemanya. Ésser, i no empetint-se; ésser, i no d'acord amb la derrota material, sinó amb els valors morals. ¿Com podia Alemanya, volent ésser, acceptar el protectorat forçat o control, propi dels pobles vençuts, no havent després, no havent perdut ni una calor de la seva energia espiritual?

Les races, en llurs crisis profundes, troben els mitjans de renàixer en la seva pròpia riquesa espiritual. La voluntat d'ésser el mateix que es fou, la necessitat sentida per Alemanya d'ésser primera potència europea i guiatge del món, no l'abandonà ni en la terrible crisi que seguí a la signatura del Tractat de Versalles. La raça germànica trobà en el seu esperit la fórmula salvadora.

En aquell moment, tres ideologies polítiques prevalien a Europa: la socialista, l'autoritària i la de les llibertats col·lectives. D'aquestes tres, Alemanya n'havia de triar una. Objectivament totes elles tenien un prestigi entre els alemanys. Els pontífexs socialistes eren germànics, i el partit socialista alemany, un model d'organització. La ideologia autoritària era ben fàcil de reprendre, i en aquell moment de relaxació social, hauria tingut l'èxit assegurat en les classes conservadores de tot el món. Finalment, la ideologia nacionalista era així mateix viva, puix que el règim federal és vigent a l'Imperi. Era necessari decidir-se. De les tres ideologies a escollir l'última semblava la més feble, mentre que les altres dues apareixien en consonància amb la crisi àlgida de tota Europa, la gran crisi proletària i la d'autoritat. Malgrat aquest aparent desavantatge, Alemanya escollí la ideologia nacionalista.

Cert que Lenin s'havia avençat implantant el comunisme, i Mussolini el cesarisme. A Alemanya, doncs, no li quedava altre remei, es dirà, que apro-

piar-se la ideologia nacionalista, puix que la socialista i l'autoritària estaven emmaridades. No; àdhuc que no s'hagués produït la revolució russa i la revolució italiana, Alemanya hauria escollit la ideologia nacionalista, perquè ni el comunisme ni l'autoritarisme són consubstancials amb la raça germànica i per consegüent inaplicables en la política d'un poble que vol ésser, essent ell mateix, única manera d'influenciar i de prevaler.

L'eficiència d'un moviment polític o social està supeditada a la potencialitat espiritual de la gent que el sustenta, o, si es vol, a la vellúria constantment renovada de les idees que caracteritzen la raça. No hi ha pas idees absolutament noves; les idees preteses tals són senzilles continuïtats més o menys desplegadas, combinades o no amb algunes altres, totes elles però, igualment ancestrals, aplicades al moment polític que passa, o del qual es preveu l'aparició.

El comunisme, o amb més propietat, la dictadura del proletariat, no és a Rússia cap idea nova; la dictadura és una idea mare d'aquella raça, de forma que, la República dels Soviets és la repetició històrica de l'absolutisme rus, la continuació de la història d'un poble que no ha conegut la plena propietat, on el tsar ha disposat enterament de les vides, de l'activitat i dels béns dels seus súbdits. La tradició germànica no és pas d'aquesta llei. Tampoc s'avé amb l'autoritarisme permanent. El règim feixista tan sols pot subsistir en un país millenàriament tiranitzat. La història de Roma i la dels pobles italians són fins a Garibaldi exemples de tirania.

Altra ha estat la història d'Alemanya; aquesta història es reflecteix tan o més bé que en el mateix Imperi germànic, en les nacions poblades pel tipus nòrdic al qual pertanyen els alemanys. Subcia, Noruega, Dinamarca, Holanda, Anglaterra en part i els nuclis dominants dels Estats Units mostren quina és la història vivent i l'esperit de la raça. No hi ha pas en les nacions poblades per gent del tipus nòrdic ni comunisme, ni cesarisme. En totes elles hi ha, però, una idea dominant que té la seva expressió i realització política en dos mots: autonomia i federació. Aquest sentiment de llibertat col·lectiva és el comú denominador dels pobles de tipus germànic.

Si Alemanya, en la terrible crisi de la post-guerra, arborà la ideologia nacionalista, no fou per càlcul, ni arbitràriament. En realitat, ço que sembla una tria, fou una imposició: la imposició natural del valor espiritual més fort de la raça.

Saber el que Alemanya havia de fer i com s'havia de valer de la nova ideologia, fou el problema que, com tots els problemes vitals, es presentà de seguida.

M. ROSSELL I VILA

— Només tu m'has restat fidel, pobre amic meu.

(Giornale d'Italia)

VIDES PARAL·LELES

L'ensenyament de la història

Monsenyor Langénieux escriu en el prefaci d'un manual d'història per a les escoles dels Maristes:

« La història és la narració dels fets reals i dels fets de Déu pels homes que ell ha fet lliures. Aquests fets han d'ésser exposats i jutjats a la llum de l'Evangeli. Perquè la història s'ha de veure com l'evolució providencial de la humanitat entorn de Jesucrist, al qual les nacions foren donades en patrimoni. »

Elsenyor Léon Moussinac escriu en defensa de les divulgacions històriques fetes amb films soviètics:

« S'escullen els fets històrics rigorosament comprovats i s'exposen tal com un examen marxista exigeix. Altrament dit, els fets històrics han d'ésser considerats segons una visió comunista, projectant els esdeveniments del passat damunt el pla social revolucionari d'avui, i així es fa veure la realitat i la veritat és més veritable. »

Està vist que no hi ha una gran inventiva per a trobar noves formes de complicar l'existència. Tots els que s'empenyen aquesta feina se segueixen els uns als altres com els catúfols d'una mateixa sinia.

EL CAFÈ

(Comèdia vella)

S'està produint, sens dubte, una fonda transformació radical en el mot i en el concepte de « Cafè ». Resten ja pocs establiments que duguin amb dignitat i amb tot el vell prestigi pansit aquesta nominació. La noble rancor dels miralls entelats i dels vermells divans incòmodes té ja pocs representants. Tots els cafès són rics nous que fan una ostentació cridanera i violada de la seva riquesa.

Hi ha, però, encara al mig mateix de la ciutat, Cafès que porten tal com cal la seva vella fàula tradicional. Mantenen en el tripijoc de les noves velletats extremoses la sobrietat del seu honest arranjament. Són austers i remorosos, el foc sagrat que, com la flama a honor del soldat desconegut en mig del desfici inquiet de París, és una mena de recordança de l'immutable, una palpitació de l'eternitat...

En ells la roda del temps va triturant el blat de la vida. I no hi ha gra de les col·lites de les hores que no faci la seva pols de farina.

Aquest artífex que, amb patriarcal i amical filologia, s'ha anomenat *turtúlia*, fill, legítim i natural ensens, dels Cafès i que podríem, en definitiva, tenir com a nét, vingut a menys, del Senat romà, a qui l'Ortega Gasset qualificà de *turtúlia de síglos*, és no menys que l'exponent, la sal i la mirra de la vida modèrrima. El Cafè ha vingut a ésser, així, una expansió; un derivatiu.

Són, en veritat, els Cafès una mena de termòmetres. A desgrat de la temperatura que faci a fora, la veritable temperatura és la que marca el Cafè, establiment mirífic, on, com que serveix per a tot, de vegades fins hi donen una imitació bastant enginyosa de cafè.

Davant, enfront o en contra del concepte tradicional de Cafè (*« Hay turtúlia »*) està fent camí aquesta altra modalitat nova, mistificació pervinçuda i presumida de cafè-bar o saló de tè que no té fesomia característica i pròpia.

Però, també aquí, la turtúlia hi ha penjat el seu termòmetre.

Podríem dir, en resum, que tota la gràcia i tota la vitalitat dels Cafès plens de les remors i les ardideses de les turtúlies i de les seves audàcies i crítiques, és el desequilibri entre llur temperatura i la temperatura exterior. No és prou, a resoldre'l, la declaració meteorològica d'una temperatura oficial.

Està clar: ço que primer se li acut a un hom de plànyer és que no faci al carrer la temperatura del Cafè. Tant com de dolre és de criticar. ¿Què farem, Senyor, que al Cafè tot sigui calent si a fora està tot fred?

Aquest desacord o desnivell de termòmetres té potser dues solucions. O fer entrar als Cafès la fredor del carrer o treure al carrer la càlida vehemència dels Cafès. En fi de comptes, que no hi hagi calor més que als Cafès és talment una gran desgràcia i una vergonya. ¿No es podrien posar, com en altres llocs, brasers al mig del carrer?

De moment, es produeix un fenomen contrari. S'obren les portes a cada punt i el vent bufa en el caliu.

Els Cafès s'estan tornant llocs incòmodes i perillosos.

Sembla, doncs, segons les mides que es van prenent — els cafetaires i els fabricants de termòmetres s'han preocupat molt — que no es vol transigir que faci massa calor als Cafès.

Potser no seria mala cosa que aquells — tants i tants a Madrid! — que estimen, per a la seva expansió cordial i autèntica, el redós de la turtúlia cafetaira, per tal que ningú no els ho tiri en cara, treballassin perquè hi hagués (recordi's la solució dels brasers, suara alludida) un xic més de calor als carrers.

Ara com ara, tal com van les coses, s'està malament al carrer i al Cafè. I estem sense saber a quina temperatura quedar-nos. No ens resta altre remei que la dolça resignació amb la temperatura oficial, que és, naturalment, una dada falaguera per a les guies de turisme.

Potser semblarà tot això una frivolitat. Però m'atreveixo a creure que, tot al contrari, és un problema transcendental. En el fons, l'actualitat més interessant.

Tal com, en aquest terreny, estan les coses, podríem dir, parodiant molts discursos electorals del temps de la Solidaritat, que tot el problema es tanca en l'autonomia integral dels Cafès. O, a semblança d'aquell que volia fer les ciutats al camp, fer els Cafès (*« Hay turtúlia »*) en mig dels carrers.

Contribuir que els Cafès no siguin una cosa amorfa, ni freda ni calenta, és tanmateix una bona obra.

I potser, en el fons i malgrat intencions contràries, una escola d'energia cívica.

RAFAEL MARQUINA

Madrid, febrer.

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR

Societat General Espanyola de Libreria, S. A.

Barbarà, 16 Telèfon 12781
BARCELONA

LA QÜESTIÓ ROMANA

UNES PARAULES DE SONNINO

Les darreres informacions rebudes donen com a molt segur un pròxim acord entre l'Església i el Govern d'Itàlia per a resoldre la famosa qüestió romana que va quedar oberta des de la caiguda del poder temporal del papa per la incorporació dels Estats Pontificis a la unitat italiana. Tan definitiu se suposa l'acord, que d'una manera oficiosa s'anuncia la reunió d'un Concili Ecumènic en l'any 1930 com una consagració del nou estat de dret que de certa manera sembla que ve a restaurar el poder polític del papat després de seixanta anys de haver-se'n considerat desposseït.

Aquest esdeveniment tindrà una gran transcendència històrica i haurà d'ésser objecte d'una especial atenció — que no deixarem de donar-li — quan es realitzi. Però de moment, cal fer observar que les actuals negociacions representen una transformació substancial dels termes en què s'havia mantingut fins ara plantejat el problema, tant per part del Vaticà, com per part del govern italià. Per a donar una idea d'un dels aspectes més interessants que tenia aquest afer en els ambients polítics d'Itàlia abans del feixisme, ens sembla oportú copiar, com a més característiques, unes paraules de Sonnino, l'antic President del Consell i Ministre d'Afers Estrangers, parlant amb un dels representants més il·lustres del partit catòlic anglès.

« Els catòlics anglesos haurien de comprendre que la qüestió romana és molt més complexa del que imagineu. Vosaltres creieu que el papa i el Vaticà desitgen realment recuperar el poder temporal i que la qüestió romana no quedarà resolta fins que l'obtinguin. »

Hi ha alguns personatges catòlics que efectivament pensen així, però no tenen cap influència. De tant en tant, quan els cardenals s'animen, també parlen en aquest sentit, però en el seu interior saben tan bé com nosaltres que la qüestió romana va quedar resolta el dia que les tropes italianes varen entrar a Roma l'any 1870, i que no pot interessar a ells ni a nosaltres arribar a una reconciliació. Cap de les dues parts no pot admetre que es pugui dir que el papa és el capellà

del rei. Aquí teniu el meu cas personal. Sóc protestant, però sóc italià. Jo considero l'Església com la més gran institució italiana, com el principal instrument d'acció per a l'extensió de la italianitat en el món. La seva jerarquia governant és gairebé tota italiana, i de fet, si l'Església ha d'ésser romana i administrada amb èxit, aquesta preponderància ha d'ésser mantinguda, perquè als italians ens seria difícil poder tolerar entre nosaltres un papa estranger, ni una jerarquia estrangera. Per això desitgem que el Vaticà sigui italià. Si es produís una reconciliació entre el papa i el rei; si el papa deixés de protestar contra el seu *empresonament*, no tardarien molt els catòlics estrangers a sospitar que el Vaticà és més italià que catòlic, i vosaltres — els anglesos com els altres — insistiríeu per a obtenir com una mena de representació proporcional en el Sagrat Col·legi de Cardenals. En el temps, aquest estaria compost d'una majoria d'estrangers. Un bon dia elegirien un papa estranger i ens veuríem obligats a demanar que sortís de Roma. Els homes del Vaticà ho saben prou bé, i és per això que persisteixen en una actitud anti-italiana i protesten contra la nostra opressió. De totes maneres, quan es presenta una ocasió de servir els interessos de l'Església amb acords parcials amb el Govern italià no deixen d'aprofitar-la, amb la condició, però, que no se'n parli. Seria difícil mantenir l'hegemonia italiana a l'Església si s'estengués pel món el dubte que els cardenals italians poden sentir aspiracions patriòtiques. Per aquest motiu quan parlem d'establir un *modus vivendi* entre l'Església i l'Estat italià, les dues parts estem d'acord en que convé més als interessos generals fer un pacte reservat en lloc d'una concòrdia massa aparent. »

Les previsions de Sonnino, en altre temps famós diplomàtic, sembla que no es confirmen. Si les informacions oficials són exactes, no tardarem gaire a veure'n els resultats. Pel dia 11, aniversari de l'elevació de Pius XI al Pontificat, s'annuncien declaracions definitives sobre aquest importantíssim afer.

JOIES RELLOTGES
J. ROCA
RAMBLA DEL CENTRE 33
i Dassatge Bacardi 2.

FABIANÇATALÀ
Grans novetats en
Serveis de Cafè
Vaixella i Cristal·leries
Corts, 615 & Telèfon 12674
BARCELONA

Vda. de Josep Ribas

MOBLES I DECORACIÓ

CASA FUNDADA L'ANY 1850

Consell de Cent, 327 i 329. Telèfon 14657. - BARCELONA

Una matinada fresca o Jordi i Núria

"Sketch" inèdit de Rossend LLATES

Personatges | Jordi, 25 anys
Núria, 19 anys

Recó de la muntanya; una font amb el seu safareig sota un gran olm; un prat al davant amb un rec per on s'escola l'aigua que sobreix del safareig; el creu un caminet amb una passera feta d'un tauló. Tardor. Núria dorm sota l'arbre al costat de la font. Hora de sortir el sol. Jordi entra vestit de caçador, amb el sarró buit i la canana plena.

JORDI.—Aquesta és l'última. Cada diumenge resulta que m'haig de llevar a las tres de la matinada, i tresar fins a posta de sol. Després, el vagó de tercera atapeït i brut que em torna a Barcelona. Total per no tocar perdí un llebre. Ja estic tip de costes, serrallets, cingleres i torrenteres. Això de caçar s'ho han empecat els gossos i només és bo per a ells. Fet i fet, treballes més les festes que els dies de feina. (Se sent un tret.) Com es diverteix l'imbècil d'En Jeroni! Tots els perdiguers l'acamen. El meu gos, quan ha vist que no tocava res, m'ha mirat amb insolència i se n'ha anat resolutament. amb ell. Bon profit te faci, quissó! Al capdavant ets només, parlant amb perdó, un petaner. (S'adona de Núria.) Carat, una xicota que dorm. Això és una situació de cançó popular. El caçador i la pastora; sinó que no és cap pastora. És una excursionista, una de les que tenen la ceba de les muntanyes.

I fa goig.
Sí, sí. "Una matinada fresca" i "No em trobo perdí un llebre per a poder-li tirar"; ja es això... "Si em tira l'amor i em toca"... ara no sé més com va. Però el caçador tira un pom de violes al pit de la pastoreta, en la cançó "Les violes eren fresques", i la nina es desperta"... Això de violes és un detall folklòric de gran importància. És allò de "Flors i violes i romani". Per aquí no veig violes, només hi ha creixens a les vorades del rec. No! una pedreta... més ben pensat, aigua pura, fresca i regalada. (Fica la mà al safareig.) Redimoni, que freda! (Esquitxa la cara de Núria, ella bada els ulls mig ensunyada; i, després s'incorpora vivament.)

NÚRIA.—Què hi ha, què passa?... Ah! qui és vostè? Què hi fa per aquí? Vagi-se'n, vagi-se'n... si no se'n va, crido.
JORDI.—Perdoni si no demano permís per a entrar; m'havia imaginat que érem a l'aire lliure. Aquests arbres, aquest cel i aquesta muntanya m'havien, segons es veu, enganyat.
NÚRIA.—No estic per riure, jo; el que vostè hauria de fer, si tingués vergonya, és anar-se'n d'aquí immediatament. És a dir, si tingués vergonya ja no s'hauria atrevit a desparar-me. Però si no se'n va, cridaré els de casa, sent?

JORDI.—Vostè em fa la cara d'anar al Palau de la Música Catalana tot sovint.
NÚRIA.—Jo a vostè no el conec de res, ni ganes.

JORDI.—Una cançó popular, que vostè deu haver sentit, de segur, té la culpa de tota la meua gosadia.
NÚRIA.—Com?

JORDI.—Com ho sent. No recorda allò de (cantant) "Una matinada fresca"...

NÚRIA.—Ah! sí! ja ho entenc.
JORDI.—Doncs, llavors, no crec que tingui inconvenient a perdonar-me, si m'he atrevit a posar en escena una ingènua cançó pastorela dels nostres avis.

NÚRIA.—Bé... però, al capdavant jo no el conec de res. (Va per alçar-se; Jordi l'atura amb un signe de mà.)

JORDI.—No en faci pas cas! ni jo a vostè. A casa em van posar Jordi. (Fa una reverència.)

NÚRIA.—Quina casualitat! I a mi, Núria.
JORDI.—De manera que fem una parella d'En Folch i Torres, oi?

NÚRIA.—El lleixei gaire? Ha vist "Els P. storets"?

JORDI.—Núria, vostè es riu de mi... ja sóc un xic grandet.

NÚRIA.—Vint-i-tres?
JORDI.—Vint-i-quatre; d'aquí un mes, vint-i-cinc.

NÚRIA.—No és cap edat.
JORDI.—Es i no és; segons per on se mira.

NÚRIA.—Jo, en tinc dinou.
JORDI.—Dinou anys? Dinou anys és, com si diguéssim, el rovell de l'ou dels anys. Un cap de nena amb una figura de dona; un cor verdosenc i uns llavis madurs; uns pensaments de criatura, però amb l'esclat de llum de la juvenesa. És tota la malícia en tendre.

NÚRIA.—Vaja, vaja, vaja... (Fa com si volgués aixecar-se, però resta seguda.)

JORDI.—I... sí, posats que estem a representar la cançó popular del caçador i la pastora, tiréssim endavant? Ara venen aquells versos: "Què feu aquí, galant jove, què veniu aquí a buscar?" El galant jove, mal m'està el dir-ho, soc jo, i vostè m'ho pregunta a mi. Jo li responc, en la cançó: "L'amor vostra, donzella, si me la volem donar". Podem interpretar aquest passatge.

NÚRIA.—Ai no, això sí que no! Amb la caminada tinc els peus que em fan un mal que no m'hi veig. I quan els peus fan mal, el cor és insensible. Què ho deu fer, que quan els peus ens fan mal, el cor sigui insensible?

JORDI.—No ho sé; misteris del cor i dels peus. Vagi a saber. Francament, jo l'havia presa per una de les de la ceba excursionista.

NÚRIA.—No puc veure les excursions ni les muntanyes. El mal és que el meu pare lleixei. I un home, quan comença a agafar llibres, ja està perdut. Per culpa de les lectures del meu pare, ens toca llevar-nos cada diumenge a les tres...

JORDI.—Com jo.

NÚRIA.—Rodar per ci per lla...

JORDI.—Com jo.

NÚRIA.—Baixar i pujar, pujar i baixar...

JORDI.—Com jo, com jo.

NÚRIA.—Trepitjar pedres; esgarrinxar-te per les bardisses.

JORDI.—Exacte, exacte que jo.

NÚRIA.—I quan fa força fred, anar per la neu. El meu pare sosté que hi fa calor ho deu haver tret d'algun llibre. El que és jo, trobo la neu freda.

JORDI.—Naturalment. Núria, vostè i jo ens podem comprendre. Jo, guarnit de caçador com aquí em té, sóc una víctima. Fa cosa d'un any que em deixo ensarronar per una colla d'amics... Res, les males companyies...

NÚRIA.—Miri els de casa; fan gimnàstica sueca allà baix, a aquell prat... els veu?

JORDI.—Ah, sí! Són aquells?

NÚRIA.—Aquella senyora que està ajeguda i tira les cames enlaire i després les torna a baixar, és la meua mare; diu que fent-ho així acabarà per apimar-se. Aquell magrissó que belluga els braços, és el meu oncle. Resulta que és un procediment infallible per fer-se més robust i més ample de pit. El meu oncle és vegetarià i d'un centre excursionista. És ell que va portar per casa aquells llibres que ens han fet fer tant de camí.

JORDI (amb compassió).—Així es passa els diumenges?

NÚRIA.—També tirem fotografies. Cada diumenge és el mateix. Resulta un ensopiment. En tenim que no caben pels calaixos. La meitat no surten aprofitables i l'altra són iguals, idèntiques, semblen calcades de les del diumenge anterior.

JORDI.—Quina manera de passar les festes més ensopida que fem vostè i jo! I per ensopir-nos, ens fatiguem, encara. Fóra més bonic celebrar-les segut o ballant una mica.

NÚRIA.—No pas sardanes!

JORDI.—Mal per mal, més m'estimo sardanes que no res. Que no ha estat mai a Sarrià?

NÚRIA.—Hi visc, Jordi, hi visc; allí no es parla d'altra cosa que de sardanes. En tenim per dinar, per sopar i... per dormir.

JORDI.—En canvi, a pàgès només parlen de balls moderns.

NÚRIA.—Vet aquí l'única cosa que em faria viure a pàgès. Tret d'això ja s'ho poden confitar els pàgessos.

JORDI.—I els pastors.

NÚRIA.—I els rabadans.

JORDI.—I els vegetarians.

NÚRIA.—Si fins el poeta Sagarra, que va escriure, quan era jove: "Com les muntanyes no hi ha res al món", ara que té un bon pam de front se n'ha anat a les platges i no s'ha mirat cap més muntanya!

JORDI.—Vol creure'm? No en parlem més; parlant-ne, ens posem de mal humor: passem l'estona rondinant com dos vells. Vostè i jo, en comptes de trobar-nos aquí fets dues víctimes, hauria valgut més que ens haguessim conegut al cine; ens hauríem sentit més simpàtics. Mentre que ara, ens donem vergonya d'estar l'un davant de l'altre amb aquest aire de derrotats.

NÚRIA.—Ah! Si fóssim al Coliseum o al Pathé!

JORDI.—Què?

NÚRIA.—Res.

JORDI.—No; digui, ja pot dir.

NÚRIA.—Res.

JORDI.—Què anava a dir?

NÚRIA.—Res.

JORDI.—Doncs, miri; ja que vostè no vol dir-m'ho, ara li endevinaré el pensament. Si fóssim al cine, parlariem tranquil·lament asseguts (s'asseu a terra) més bé que aquí. Ai!

NÚRIA.—Què li passa?

JORDI.—Res, una punxa. Seguiríem aquells arguments romàntics; novel·les de portera, si vostè vol; però que, entre la musiqueta i la mitja claror, s'empassen com a bresques. Ens emocionariem; ens entendriríem plegats. Jo, a través de les fosques, endevinarí la lluisor blava dels seus ulls. (Li mira els ulls.) Sí, són blaus.

NÚRIA (somiós).—Ah! (Representa-se.) No sigui ximple.

JORDI.—M'ha trencat les oracions amb aquesta interrupció i ara no sé què anava a dir-li; però estava molt ben pensat... Ah, sí! deia, doncs, que quan dos s'entendrien plegats per una cosa tenen una certa tendència a entendre's l'un amb l'altre.

NÚRIA.—Quan jo vaig al cine només em miro les pel·lícules; no m'agrada que em dominin converses.

JORDI.—Però que no li sembla prou conversa callar plegats, l'un al costat de l'altre?

NÚRIA.—Què vol que li digui; com a conversa, no és conversa.

JORDI.—Doncs, què és?

NÚRIA.—No ho sé; és allò que en diuen estar de costat al cine.

JORDI.—Són les idees que es van gronxant dintre d'un cert endormiscament i el cor que endevina un altre cor, i aquell record del rosat d'uns llavis que has vist entre pel·lícula i pel·lícula i que llavors endevines, naturalment, amb la memòria.

NÚRIA.—Vostè endevina massa; ha començat endevinant-me el que pensava que jo pensaria al cine; després ha explicat que m'endevinarí els ulls (que per cert que quan ha dit que eren blaus, no n'estava gaire segur, confessi-ho, i això, després de l'estona que parlem, és una ofensa). També diu que m'endevinarí el cor, els llavis. Sap que li tinc por?... a veure si en comptes d'un jove és una sonàmbula!

JORDI.—Oh, si fos sonàmbul! me l'apendria de memòria; li escorcollaria els secrets de l'ànima; viuria dintre dels pensaments de

la Núria com el peix a l'aigua i no m'en mouria mai.

NÚRIA.—Potsé s'equivoca desitjant això.

JORDI.—Què vol dir?

NÚRIA.—Que les dones no som gaire poètiques; enganyem amb el físic; enganyem sense voler. Miri; li seré franca; tota l'estona només pensava en el maleit mal que em fan els peus. Em fa una malícia. Vingui'm ara amb romanticismes!

JORDI.—Núria; ja veig que vostè és cruel i coqueta amb mi. La franquesa és l'arma de la seva coqueteria.

NÚRIA.—Cadascú fa la guerra com pot; a més, vostè no és pot queixar. Ja li he advertit que tenia el cor insensible, per avui.

JORDI.—Per avui només?

NÚRIA.—Això sí que no sabria dir-hi.

JORDI.—Sinó que tinc por que se'n rigui, continuaria fent d'endevinaire.

NÚRIA.—Per mi, faci.

JORDI.—No; un altre dia.

NÚRIA.—Ara és vostè qui fa coqueteries.

JORDI.—Ens ho anem passant de l'un a l'altre.

NÚRIA.—Ja sap que les dones som tafaneres; apa, digui!

JORDI.—M'ha de prometre abans una cosa.

NÚRIA.—Segons què sigui.

JORDI.—Una cosa completament innocent.

NÚRIA.—Aleshores, per què em vol fer prometre?

JORDI.—Prometi.

NÚRIA.—Digui.

JORDI.—Doncs, que vostè, Núria, vostè i jo... que, a mi m'agradaria poder somiar, somiar!

NÚRIA.—U! com s'espatlla això!

JORDI.—Sento com una inspiració per dintre que no em deixa parlar; però que em voldria fer parlar; una cosa per l'estil al que deu succeir als volcans quan estan a punt de...

NÚRIA.—I jo sento haver-me'n d'anar. (Va per alçar-se.)

JORDI.—No; Núria, no. (Li agafa la mà.) Les cançons populars, encara que no sovint, de vegades mereixen que el cor les escolti.

Jo, des d'avui... ah... ah... (fa un esternut.)

NÚRIA.—Ho veu com és diferent la Naturala i el cine? Vostè fa esternuts, jo tinc mal als peus. Jo em preocupo del meu peus i vostè del seu nas. Que prosaic! Manera d'estarnos l'un per l'altre; manera de ser sentimentals en aquestes condicions!

JORDI.—Malicós muntanyes! (esternuda.)

NÚRIA.—Més val que ho deixem córrer. (Se senten crits de "Núria! Núria!")

Ho sent? Els de casa em criden. Adéu. (Prova d'aixecar-se.) Ai, Ai! em fan mal tots els ossos.

JORDI.—Doni'm la mà. (L'ajuda i fa un esternut.)

NÚRIA.—Jesús.

JORDI.—Gràcies.

NÚRIA.—Adéu.

JORDI.—Quan ens tornarem a veure, Núria?

NÚRIA.—No sé; dimecs anem a l'Orfeó...

JORDI.—Vol dir a l'Orfeó?

NÚRIA.—Miri; demà amb unes amigues, faré una escapada al Coliseum... Però, deixi'm anar.

JORDI.—Deixa-me'n anar tu.

(Tel·lo ràpid)

BIBLIOTECA A TOT VENT

DONA RAPTADA

Per FRANK THIESS

Traducció d'ALFRED GALLARD

3 possetos

És la trajectòria d'una passió culpable; de l'enlluernament primer fins a la freda lucidesa final en què tot és, pel protagonista, motiu d'auto-acusació.

Edicions PROA, Riera Folch, 40.-Badalona
Ofícines a Barcelona: Asalto, 49, entr.

Amics de la Lectura

El més gran assortit de Barcelona en llibres francesos, anglesos, italians, espanyols, catalans, etc., els trobaran a l'antiga Casa PIAGET, fundada en 1845, anomenada

LLIBRERIA FRANCESA
8 i 10, Rambla del Mig

ELS LLIBRES

EL COMTE ARNAU, poema de Josep Maria de Sagarra

Deu mil versos sobre un tema essencialment dramàtic, tivant de saba racial, generós de llum i de color com *El Comte Arnau*, de Josep Maria de Sagarra, no és cosa de cada dia ni de cada any, en la nostra vida literària. És un fet tan extraordinari — si més no per les proporcions i per l'ímpetu que tanca — que es fa difícil de comentar-lo en un espai limitat. Tractar d'una obra com aquesta és perillós. El corrent és tan fort que, en abocar-s'hi, un hom n'ha de sentir l'atracció vivíssima. Hi ha tan belles imatges, és tan sucós i sobreixidor de tota mena de sensacions, la nostra llengua hi canta amb tan ampla sonoritat, que un hom té por del deliciós vertigen que se l'enduria. Qui, després de llegir un cant d'aquest poema, no senti una bonior enterbolidora i excitant, ja pot renunciar a llegir versos, perquè tots els secrets de la poesia romandran, per ell, rera una porta tancada. Per judicar el poema cal, però, adreçar-se d'ulls i deixar-se dur una mica pel seu corrent. Cal imaginar que un hom devé confusament substància de l'obra poètica, perquè no es poden comprendre les coses sense, abans, posar-se en el lloc de qui les ha fetes.

La crítica peca sovint de manca de simpatia intel·lectual. ¿Com és possible penetrar en la trama complexa de les intencions i atenyements d'una obra, qualsevol que sigui, si hom és cohibit per una sensació d'abstenidora antipatia? Potser és per això que Sainte-Beuve fugia tant dels seus contemporanis i s'entretenia a furgar en altres segles, lliure de seguir les actuacions i repulsió del seu gust. És per això mateix que el crític obligat a parlar d'un llibre del seu temps, més acostuma a descobrir-nos la seva doctrina estètica (o, si no tant, el seu tarannà), que no pas ens fa adonar de les excel·lències o defectuositats del llibre de què parla. No tothom sap oblidar els seus sentiments en judicar els sentiments d'un altre. No tothom es plau en la discrepància i en la contradicció, via que pot dur a la veritat més de pressa que no una desinflada coincidència.

Aquesta actitud de simpatia de l'esperit és imprescindible per llegir un poema. Si un desconegut ens confessa quins són els poemes que ha pogut acabar i els que hagué de deixar a mig camí, ens donarà mig feta la feina de definir-lo. Sabrem si és un temperament digressiu o dissertador, abstracte o amic de coses concretes, quin dels cinc sentits predomina en ell i tot un raig de coses més. *El Comte Arnau* és un poema que ajuda molt a crear en el seu lector una atmosfera propícia. És un poema d'intenció èpica i de potència dramàtica. Molts dels seus versos reclamen l'amplitud d'una sala d'espectacle. En llegir-los senti que la vostra veu interior puja de to. Són versos que es podrien traslladar del poema a un drama, sense perdre ni mica del seu meravellós espurneig. Cada un dels deu cants d'*El Comte Arnau* són com un acte d'una tragèdia magnífica. A En Sagarra no li costaria gaire d'escenificar el seu poema. Als que creuen que la poesia èpica i la poesia dramàtica són, com en la mitologia, dues muses distintes, se'ls podria oferir *El Comte Arnau* com un exemple contrari. La poesia és èpica bon punt arriba al domini imponderable de la grandesa, en trobar el to més alt de l'expressió, en mesurar les accions i passions humanes amb mides més fines que el centímetre. I la poesia és dramàtica si dona consistència de vida al somni, admetent que és com un somni tot el que es pot deslligar de la realitat estricta. Les dues condicions essencials d'*El Comte Arnau* són la grandesa i el dramatisme. Un dels mites més bells de la nostra terra — és a dir, un somni cristallitzat en llegenda — és dotat, en aquest poema, de les màximes aparences de vida. I aquestes aparences són tan fortes que en molts moments la pura substància lírica s'emmotilla en vividores formes de diàleg, i els personatges s'acosten a parlar-nos a cau d'orella. Ça i enllà de la lectura, senti de vora la calidesa de l'alè del Comte Arnau, o un lleu fregadís de la pell blanca d'Adelais.

Sagarra ha emprat per nucli del seu poema un dels mites més rics en dramàtica de la nostra lírica popular. Si *El Comte Arnau* és la nostra cançó més vella, la de rels més enfondides en el pòsit de records medievals, és també una de les llegendes més vividores, que no perdien actualitat ni frescor. Parla del que no és d'ara ni d'abans, sinó de tots els temps. És l'encarnació d'una mena de vida, tan arripada a les coses terrenals, que la concentra tota en la pura acció, més enllà del mal i del bé, per sobre les defenses de la moral, indiferent a les conseqüències i a les causes. Quan el contacte amb la terra és trencat, és quan la consciència es desvetlla, i llavors la ingravidesa de l'esperit sobreix de tot el que ha perdut la carn, i tant enyora la bellesa dels arbres i les muntanyes — que abans no veia — com li requen els gaudis del cos, esdevinguts fantasmes inaferrissables. És una qüestió tan vasta que mig món cap dins dels seus límits; tant l'amor del cor com l'amor dels sentits, les passions i les accions humanes. Bona part de la filosofia i de la teologia tenen innombrables punt de tangència amb l'amplíssima corba que descriu aquest desig insatisfet de tots els Comtes Arnau que hom pot imaginar.

D'aquí li ve la grandesa al mite del cavaller que després de mort encara corre a cavall, i deixa fumeres i olors de sofre, i té unes mans que es poden veure, però que cremarien al qui gosés tocar-les. És un mite que amb el nom del Comte Arnau o amb

cent noms diversos pot omplir mil caires d'imaginació vagarosa.

En el poema de Sagarra, aquest mite s'individualitza amb una fermesa i una claredat que l'allunya de tota imprecisió i de tota boira de simbolisme. Tot i essent un símbol, el seu heroi es comporta com si no ho fos, al revés del que passa en tants poemes èpics o dramàtics. El Comte és un home de nou pams d'alçada, negre de barba i amb els ulls «d'un to com la fulla de l'alzina». És un home que fa molt de mal i sap que en fa, que imposa com a llei la mida de la seva voluntat. Ell diu:

la llei que guia el meu camí és aquesta:
la llei de les cinc ungles de la mà.

I si li diuen que ve d'algun recó de l'infern la llum que porta dins, ell contesta:

la meua llum ve de les meves venes,
i a les venes tan sols s'hi cria sang.

No nega cap de les seves accions ni vol justificar-les. Mentre la mort és lluny, la seva consciència és un lloc immòbil, on no cauen pedres. El seu pensament no allarga més que els seus sentits:

palpen les coses sense tocar-ne el fons,
obrim els ulls, movem les dents i els llavis
i no vulguem saber-ne les raons.

El Comte és l'home que ara hom anomena primari, l'home que va al dret, que diu la veritat i no deforma cap impuls del seu cor. Un corb que voleteja pels marlets del castell li diu tot el que és:

Ets com un sant, però ets un sant del mal.

Un mite com aquest és prou per omplir la més forta armadura. Sagarra hi ha posat deu mil versos que s'aguanten com una cascada poderosa, sense alfluixaments ni reglades. Són dues mil cinc-centes quartetes en la mateixa forma. La primera i la darrera semblen compostes en una mateixa hora. Les dues dates que les separen són inexistents. La data de 1922, en l'obagor boscosa de Viladrau, i la de 1928, vora la blavor de Port de la Selva, són el cap i el terme d'una ratlla tan seguida que ningú no en descobrirà les intermitències ni les lligades. El poema acaba amb el mateix respir i el mateix esperit amb què fou començat. Unitat de ritme, unitat d'imaginació o de propòsit, unitat d'estil. És per això que produeix — em sembla a mi — la impressió de fluidesa compacta de les cascades que no s'aturen mai, impressió que no ens donaren els deu cants, amb epíleg, de *L'Atlàntida*.

En aquest corrent sonor i lluent de deu mil versos, hi ha tot el que ha sentit i ha pensat En Josep Maria de Sagarra en la seva obra total. Condemnar — en qualsevol caire — *El Comte Arnau*, valdria tant negar-li la vida. Tot el seu poder líric hi és posat amb tot el que té de positiu i el que pugui tenir de negatiu. És un exemple magnífic de potència verbal, i la força del so és prou per ofegar les estridències que orelles massa delicades hi han denunciat. I si, després de llegir *El Comte Arnau*, encara ens retreguessin el tema de la poesia pura, caldria respondre — com un dels poemes més purs del nostre temps — que la tendència vers una bellesa massa conscient, massa allunyada dels sentiments i efectes tinguts per vulgars, ens duria a un estat que de tan eteri seria inhumà. ¿Qui pot assenyalar els límits que destrueix el domini de la poesia, domini d'idees, de sentiments, d'imatges i de paraules? Sagarra és dels que no s'aturen davant de cap tanca ni de cap mur. Per ell la poesia és multifòrma, tumultuària, barrejada i contradictòria, com ho són els homes i com ho és la vida. La seva obra no és retallada i dibuixada com un jardí francès, sinó espessa i profunda com un bosc. I fóra cec qui no s'encantés amb els mil raigs de llum que aclareixen l'espessor verda i humida d'aquest poema evocador, a través de la sensibilitat d'avui, d'un tràgic somni medieval.

ALEXANDRE PLANA

Llegidors Catalans

No compreu a cegues!
No feu subscripcions sense veure els llibres!
No adquiriu obres per la lectura d'un senzill prospecte!

Visiteu vostre llibreter!

LLIBRERIA CATALANIA